

İNFORMEL İLETİŞİMİN YAŞAM DOYUMU ÜZERİNE ETKİSİ: SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA BİR UYGULAMA

 Ali ARSLANOĞLU^a

 Nilay GEMLİK^b

 Işıl ARSLAN^c

Öz

Bu çalışmanın amacı, informal iletişimin yaşam doyumu üzerine etkisini belirlemektir. Araştırma kesitsel bir araştırmadır. Araştırma Ocak-Mart 2019 tarihlerinde yapılmıştır. Araştırma için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket sonuçları SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma Kocaeli ilinde bulunan 3 zincir hastanelerden çalışmaya katılmayı kabul eden 2 hastanede çalışan kişilere gönüllük esasına göre uygulanmıştır. 500 kişiye anket dağıtılmış araştırmaya geri dönen ve geçerli olan 295 anket alınmıştır. Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının İformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puan ortalaması yüksek seviyede, eğlenme boyutu puan ortalaması yüksek seviyede, etkileme boyutu puan ortalaması orta seviyede, bilgi boyutu puan ortalaması yüksek ve İformel İletişim Ölçeğinin toplam puan ortalamasının ise yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının Yaşam Doymu ölçeği puan ortalamasının ise çok yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. İformel iletişim ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. İformel iletişim yaşam doyumunu etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: İformel İletişim, Yaşam Doymu, İletişim

THE EFFECT OF INFORMAL COMMUNICATION ON LIFE SATISFACTION: A PRACTICE IN HEALTHCARE WORKERS

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of informal communication on life satisfaction. The research is a cross-sectional research. The research was carried out in January-March 2019. Questionnaire method was used for the research. The survey results are analyzed in SPSS program. The research was conducted on a voluntary basis for people working in 2 hospitals that agreed to participate in the study from 3 chain hospitals in Kocaeli. A questionnaire was distributed to 500 people and 295 questionnaires that were returned to the research were valid. Informal Communication scale of the healthcare professionals in the research group friendship score average score high, fun score average score high, influence dimension average score middle, knowledge dimension average score high and the total score average of the Informal Communication scale was found to be high. In the study group, the average score of the Health Satisfaction Scale of the healthcare

^aDr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, aliarslanoglu18@gmail.com

^bProf. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ngemlik@gmail.com

^cÖğr. Gör. Dr., Işık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, arslan.isil.79@gmail.com

workers was found to be very high. Positive a relation was found between informal communication and life satisfaction. Informal communication affects life satisfaction.

Key Words: Informal Communication, Life Satisfaction, Communication

Giriş

Bireylerarası ilişkilerde önemli kavramlardan biri de iletişimdir. İletişim sadece bireylerarası ilişkilerde değil, örgüt içi ve örgütler arası ilişkilerde de önemlidir. Günümüzde iletişimin, birey düzeyinden örgüt düzeyine tüm seviyelerdeki ilişkilerde tanımlayıcı olması, iletişime olan ilgi seviyesini artırmaktadır. Bireyler arası iletişimi etkileyen faktörler bakımından incelendiğinde sözlü ve sözsüz iletişim becerileri ön planda iken, bireylerin iletişim sürecindeki başarısı ise bu iki iletişim becerilerindeki performanslarına göre şekillenmektedir. Özellikle de yöneticiler, başta bireysel seviyedeki iletişim olmak üzere, bütün iletişim sürecinin etkili bir şekilde yönetilmesi zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Erkuş & Günlü, 2009).

Örgüt içindeki iletişim, sınırları belirlenen kurallar ile yapılandırılmış formal iletişim ağları ve bireylerarası ilişkilerden doğan ve herhangi bir yapılandırmaya dahil olmayan informel iletişim ağları vasıtasıyla gerçekleşir (Eşkin Bacaksız & Yıldırım, 2013). Formal iletişim daha çok hiyerarşik örgütlerin yapısının gerektirdiği iletişim kurallarına göre gerçekleşir iken informel iletişim, örgütlerin hiyerarşik yapısının dışında dedikodu, söylenti vb. yollarla gerçekleşir. İinformel iletişim, sözlü iletişim dışında, kelimelerin yerine davranış ve hareketler ile gerçekleştirilen sözsüz iletişimle de olmaktadır. İinformel iletişim kanalları, (söylenti ve dedikodu) büyük bir sorun oluşturur ve kurumlarda “sağlıksız iletişim” olarak kabul edilir. İinformel iletişim kanalları, her zaman zararlı olmamalarına karşın, örgütlerde üretkenliği azaltmaları, çalışanların moral/motivasyonlarını bozmaları, kurumların imajını sarsmaları ve resmi-örgütsel iletişimi engellemeleriyle bilinirler (Solmaz, 2004).

Yaşam doyumu, genel itibariyle, bireylerin yaşamlarını kendi kriterlerine göre değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu değerlendirmeler, bireylerin yaşamlarından tatmin ölçülerini göstermektedir. Yaşamının haz ile ve olumlu duygular ile dolması, zenginleşmesi her bireyin arzu ettiği bir durumdur. Diğer taraftan, yaşamlarının acı, keder, elem, yoksunluk, engelleme, gerilim vb. pek çok olumsuz durumu bulundurduğu da bilinmektedir. Yaşam doyumu, literatürde çoğunlukla ile öznel iyi olma halinin altında bulunan bilişsel bileşen olarak incelenmektedir (Koçak, 2016). Mutluluk veya öznel iyi oluş, bireylerin yaşamlarına ait olumlu düşüncelerinin ve duygularının daha fazla olma halidir (Kangal, 2013).

Giriş kısmının sonunda bir paragrafla bu çalışmanın neyi amaçladığı, yöntemi, örnekleme ve analizde kullanılan program açıklanmalıdır.

A. İNFORMEL İLETİŞİM

İletişim; duygu, düşünce ve bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Tüm Kurumlarda çeşitli iletişim şekilleri bulunmaktadır. Bu iletişim şekilleri; yatay/dikey, iç/dış, resmi/resmi olmayan olarak adlandırılmaktadır (Van Riel &

Fombrun, 2007). İletişimin bir türü olan formal iletişim, daha çok hiyerarşinin gerektirdiği, belli sınırlar ve kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen iletişim türüdür. İnfornel iletişim ise, herhangi bir kural ve resmîyet gerektirmeyen, karşılıklı ilişki sonucu kendiliğinden oluşan iletişim şeklidir.

Örgütsel iletişim, formal ve infornel iletişim olarak iki ayrı biçimde gerçekleşmektedir (Himmetoğlu vd., 2018). Bilginin yayılması açısından, formal ve infornel iletişim şekillerinin olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Formal iletişim, iletilen bilgilerin doğruluğu yönünden; infornel iletişimse bilginin ulaştırılmasının hızı açısından üstünlük taşımaktadır. Diğer yandan, formal iletişim ile bilgilerin akışının hiyerarşik kademelere bağlı olması, esnekliği önlemektedirken, infornel iletişimin bu kademelerin dışında gerçekleşmesi, söylenti ve dedikoduların yayılmasına yol açabilmektedir (Özarallı & Torun, 2011). İnfornel iletişimle etik iklim arasında pozitif yönde ilişki olduğu ve infornel iletişimin etik iklim üzerine etkisi olduğu bulunmuştur (Erdoğan vd., 2018).

Geçmişten bu yana infornel iletişimin olumsuz birçok yönü ele alınmıştır. Bu iletişim tarzı, örgütlerde bilgilerin kulaktan dolma, eksik, yanlış, abartılı şekillerde aktarılması ve yayılması açısından eleştirilmiştir. İnfornel iletişimin dedikodu ve söylentiler yoluyla gerçekleştirilmesi de birçok örgütü yok olmaya itmiştir. Ancak örgütlerin bu iletişim tarzından olumsuz yönde etkilenmelerinin en önemli nedeni, infornel iletişimi örgüt lehine yönetememelerinden kaynaklanmaktadır. Oysa infornel iletişimin gerek çalışanlar gerekse örgüt için pek çok yararı bulunmaktadır. İnfornel iletişimle çalışanlar, duygularını rahat bir şekilde dile getirebilir. İnfornel iletişim, bir yandan da ortamdaki stresi azaltan planlanmamış, samimi ve rahatlatıcı özelliklere sahiptir (Bektaş & Erdem, 2015).

Örgütlerde infornel iletişimin en yaygın kullanım şekli dedikodu yoluyla gerçekleşmektedir. Dedikodunun faydalı ve zararlı olabileceği zamanlar olabilir. Dedikodu, örgütlerde bazen asimilasyonun bir parçası olmaktadır. Çünkü örgütlerin yeni çalışanlarının nelere inanacakları konusunda karar vermeleri zor olabilir. Yeni çalışanlar dedikodunun bilgi akışının sıradan unsuru olduğu konusunu bilemez. Çalışanlar zaman zaman dedikodulardan anlam çıkarırlar. Bu durum infornel iletişim ağlarıyla örgütün çalışanlarının sosyalleşmesine, bilgi paylaşımlarına fırsat tanır. Aynı zamanda infornel iletişim ile örgütte formal yollar ile söylenmeyen ya da söylenmesi uygun düşmeyen durumlar kolay bir şekilde ifade edilebilir (Uğurlu, 2014). Burada en önemli nokta yöneticilerin infornel iletişimi örgüt için bir tehdit unsuru olarak görmemesidir. Böylece örgütlerin sosyal ilişkilerle bir bütün olduğunu kabul ederek infornel iletişim ağlarını örgütün yararına olacak şekilde yönetebilirler.

B. YAŞAM DOYUMU

Yaşam doyumu, bireyin halihazırda içinde bulunduğu durum ile aslında olmasını istediği durumlar arasındaki karşılaştırılmasıdır. Bireyin mevcut durumundan memnuniyeti ve yaşam doyumu doğru orantılıdır. Yani birey kendi durumundan, hayatı ile ilgili kriterlerden ne kadar memnun ise yaşam doyumuda o kadar yüksektir denilebilir. Diğer yandan yaşam doyumu, kişinin hayata ait olumlu ve bilişsel değerlendirmeleri ile genel memnuniyetinin toplamı olarak da tanımlanmaktadır. Bunun yanı sıra yaşam doyumu, bireyin yaşam kalitesinin artması, bireylerarası ilişkiler de olumlu sonuçları alması ve yaşama ait olumlu algılarının artması şeklinde de tanımlanabilir. Yaşam doyumuyla

yaş, cinsiyet, çalışma koşulları, eğitim seviyesi, dil, eğitim düzeyi, evlilik ve aile yaşamı, toplumsal yaşam, kişilik özellikleri, biyolojik etkenler vb. çok fazla değişkenle ilişkili olabilmektedir (Avşaroğlu & Güleş, 2019). Yaşam doymu, kişiden kişiye farklı algılandığı için bireylerin yaşam doyumunu etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Bunlar; günlük yaşamdan mutlu olmak, yaşamı anlamlı kılmak, amaçlara ulaşma konusuna uyum, olumlu kişisel kimlik, fiziki olarak kişinin kendini iyi hissetmesi, ekonomik, güvenlik ve sosyal ilişkiler şeklindedir (Yenihan vd., 2018).

Yaşam doymu pek çok kavramla ilişkili olup bu kavramların başında “öznel iyi olma hali” bulunmaktadır (Tümlü & Receptoğlu, 2013). Öznel iyi olmanın bilişsel yönü yaşam doyumunu ifade etmektedir. Yaşam doyumuna ilişkin tanımlar, tıpkı öznel iyi olmada olduğu gibi bilişsel ve duygusal olmak üzere iki bileşenin etkisinde kalmıştır. Yaşam doyumunun duygusal bileşeni, yaşanan olumlu ve olumsuz duygular arasındaki dengeyi ifade etmektedir. Bilişsel bileşen ise, belirlenen standartlara göre bir kimsenin kendi yaşamını değerlendirmesi olarak ifade edilebilir (Köksal, 2015).

Yaşam doymu ile diğer ilişkili kavramlar ise iş doymu ve tükenmişlik durumudur. Yaşam doymu bireyin tüm zamanlarda, yaşama karşı gösterdiği duygusal tutumudur. İş doymu, kişilerin işinden memnun olup olmadığı ile tanımlanmaktadır. İşinden memnun olanların iş doyumlarının yüksek, işinden memnun olmayanların ise iş doyumlarının düşük olması beklenmektedir. Çalışanların işlerine olan algıları yaşam algılarını, dolayısı ile de yaşam doyumunu etkilemektedir. Tükenmişliğin iş ve yaşam doymuyla ilişkili olduğu açıktır. İş doyumunun elde edilemediği ortamlarda yaşam doymu olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenlerle, bireyin yaşam doyumuna olumlu ya da olumsuz etki eden faktörler belirlenerek, yaşam doyumunu artırmak ve tükenmemesini sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılabilir (Soba vd., 2017).

Yaşam doyumunu etkileyen bir diğer kavram da günümüzde en çok etkili olan internet kullanımı ve beraberinde getirdiği bağımlılık sorunudur. Günümüzde özellikle de büyük yerleşim yerlerinde teknolojik değişimlerin getirdiği yenilikleri yaşayanlar, bu değişimlerin getirdiği olumsuz etkiler karşısında zorlanmaktadır. İnsanların ruhi ve bedeni sağlığını korumak ve onu iş yerindeki olumsuz etkilerden uzaklaştırmak çağdaş ve bilimsel anlayışın temel amaçlarından biri olmuştur. Bireylerin hem ruhi sağlığını hem de bedeni sağlığını bozabilecek etkenlerin ortadan kaldırılması ve oluşabilecek olumsuzlukların önlenmesi temel öğeler içinde yer almaktadır. Bu doğrultuda, insanların yaşamlarında mutlu olabilmeleri ve hayatlarının bir anlam kazanabilmesi amacıyla temel öğelerin başlarında yaşam doymu gelmektedir (Yiğit vd., 2011).

C. İNFORMEL İLETİŞİM VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİ

İnsanlarla bir arada yaşamının gerektirdiği koşullardan biri de iletişimdir. Bireyler çevreleriyle düzenli ve sürekli olarak iletişim halindedirler. Örgütlerde de bu durum insanın sosyal bir varlık olması sonucu iletişimin önemini ortaya koymaktadır. Örgütlerde iletişim hem formal hem de informal yollarla gerçekleşmektedir. Birtakım kurallara ve sınırlamalara bağlı formal iletişim örgütteki işleyişin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için olmazsa olmazdır. İnfomel iletişim ise hem formal iletişimin bir tamamlayıcısı hem de bireylerin diğerleriyle daha rahat kurdukları, kendilerini en iyi şekilde ifade edebildikleri iletişim türünü oluşturmaktadır. Örgütlerde zaman zaman formal iletişimin açık noktaları

bulunabilmektedir. Bu açık noktaları informal iletişim doldurabilir. Bu da bazen olumlu bazen olumsuz şekillerde gerçekleşmektedir. Dedikodu ve söylenti gibi negatif olarak nitelendirilen informal iletişim ağları doğru yönetilemedikleri takdirde örgüte zarar verebilmektedir. Burada en önemli görev yöneticilere düşmektedir. Yöneticiler informal iletişimin örgüt için gerekli bir araç olduğunun bilincinde olmalıdırlar. Çalışanları, kendilerini en doğru şekilde ifade edebilmeleri konusunda desteklemeli, onların iletişim ihtiyaçlarının farkında olmalıdırlar. Böylece çalışanlar örgüte karşı bir aidiyet duygusu hissedebilir, motivasyonları ve performansları artabilir.

Yaşam doyumu bireylerin kendi hayatlarını birtakım kriterlere göre değerlendirmeleri ve karşılaştırma yapmalarına dayanır. Bu değerlendirme ve karşılaştırma hayatın herhangi bir alanı ile ilgili olabilir. Mutlu olmak isteyen her sağlıklı birey, yaşamı boyunca kendini ve diğerlerini, kendi konumunu ve beklentilerini, geçmiş, şu anı ve geleceği karşılaştırmak durumundadır. Bu karşılaştırma ve kıyas her birey için farklılık gösterebilmektedir.

Literatürde informal iletişim ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Yaşam doyumu insanlar için önemli bir kavramdır. Bu konu ile ilişkili kavramları belirlemek için akademisyenler birçok çalışma yapmışlardır.

Yaşam doyumu ile ilişki kavramlara ait çalışmalar arasında cinsiyet (Ahmad & Silfiasari, 2020), Yaşam Kalitesi (Novianti vd., 2020; Aydemir & Bayram Arlı, 2020; Kotarski, 2020) sağlık, din (Bernardelli vd. 2020; Kaya vd., 2020; Deepa & Mansurali, 2020), adalet (Jia vd., 2020; Harding vd., 2020), bağışlama (Silfiasari & Ahmad, 2020), mizah ve duygular (Rizeanu & Chraif, 2020) sayılabilir.

İnsanlar için yaşam doyumu kadar iletişimde önemlidir. İnsanlar diğer insanlar ile anlaştığı ve iletişim kurabildiği durumlarda mutlu olur. Bu mutluluk ve yaşam doyumunda da iletişim ve özellikle de informal iletişimin etkili olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle informal iletişim yaşam doyumunu etkiler mi? sorusundan yola çıkılarak bu araştırma tasarlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı informal iletişim ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ve informal iletişimin yaşam doyumuna üzerine etkisini belirlemektir.

D. YÖNTEM

Araştırma için anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Ocak-Mart 2019 tarihinde yapılmıştır. Anket sonuçları SPSS programında analiz edilmiştir. Frekans (sıklık), yüzdeler, cronbach alpha, t testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır.

Kavramsal çerçeve ışığında araştırma ile ilgili aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

Araştırmanın hipotezleri

H₁: İformel iletişim ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: İformel iletişimin yaşam doyumuna üzerine etkisi vardır.

1. Araştırmanın Ölçekleri

Yaşam Doyumu Ölçeği (The Satisfaction with Life Scale) Deiner vd. (1985) tarafından geliştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği —hiç uygun değil (1) ile —tamamıyla uygun (7) arasında değişen Likert tipinde 5 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Diener ve arkadaşları orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirliğini Cronbach Alpha=.87 olarak bulmuşlardır. Ölçüt bağımlı geçerliğini ise .82 olarak elde etmişlerdir. Ölçeğin Türk popülasyonuna uygulamasını yapan Yetim (1993) tarafından ölçeğin güvenilirliği yüksek bulunmuştur (Alpha=.86) ve test-tekrar test güvenilirliği ise.73 olarak elde edilmiştir (Yetim, 2003).

Bu araştırmada Yaşam Doyumu Ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0.862 olarak bulunmuştur.

İnformel iletişim ölçeği Uğurlu tarafından 2014 yılında geliştirilmiştir. Ölçek hiç katılmıyorum (1) ile tamamen katılıyorum (5) arasında devam eden 5 Likert tipinde 25 maddeden oluşmaktadır. Uğurlu İnformel İletişim Ölçeğini geliştirirken: açımlayıcı faktör analizi uygulamış ve örneklem büyüklüğünün uygunluğu KMO ve Barlett istatistiği ile test etmiştir. Yapılan analizler sonucunda, KMO değeri 0.86; Bartlett Sphericity Testi sonucu 2683,398 ($p < 0,05$) olarak anlamlı bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek ile ilgili dört alt faktöre ulaşılmıştır. Bu dört alt faktör; “Arkadaşlık”, “Bilgi”, “Etkileme” ve “Eğlenme” başlıklarından oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %54,47 olarak elde edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen modelin uygunluğunu test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde kullanılan Ki Kare (χ^2) Uyum İyilik Testi, RMSEA, RMR, GFI, CFI, NFI ve NNFI değerlerine ilişkin karşılaştırmalar yapılmış ve faktör yapısının uygun olduğunu onaylamıştır. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerinin 0.06 olduğu; RMR değerini 0,07 olduğu; Normal Fit Index (NFI) değerinin 0.90 olduğu; Non Normed Fit Index (NNFI) değerinin 0,95 olduğu; Comparative Fit Index (CFI) değerinin 0,94 olduğu; Goodness of Fit Index (GFI) değerinin 0,83 olduğu; Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) değerinin 0.80 olduğu görülmüştür. Uyum indekslerinde 0.90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir ve 0.80’in üstündeki değerler ise kabul edilebilir değerlerdir. Kai-kare serbestlik derecesi (χ^2/sd) değerinin ise, 2’nin altında olması model veri uyumunun mükemmel olduğunu göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör “Arkadaşlık” adı altında toplanmakta ve s1, s2, s3, s4, s5, s6, s7, s8, maddelerini içermektedir. İkinci faktör “Eğlenme” adı altında toplanmakta ve s9, s10, s11, s12, s13 maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör “Etkileme” adı altında toplanmakta ve s14, s15, s16, s18, maddelerini içermektedir. Dördüncü faktör “Bilgi” adı altında toplanmakta ve s19, s20, s21, s22, s23, s24, s25 maddelerini içermektedir. Arkadaşlık boyutu faktörü ölçeğin toplam varyansının %16,79’ini; Eğlenme boyutu faktör ölçeğin toplam varyansının %15,42’ini; Etkileme boyutu faktör ölçeğin toplam varyansının %13,87’ini; Bilgi boyutu faktörü ise, ölçeğin toplam varyansının %8,09’ini açıklamaktadır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans ise %54,47’dir. İnformel iletişim ölçeği 24 madde ve 4 faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin toplam güvenilirlik değeri 0,89 olarak bulunmuştur. İnformel iletişim ölçeğinin birinci faktörü 8 maddeden oluşmaktadır. Arkadaşlık boyutu altında toplanan bu maddelerin Cronbach Alpha değeri 0,81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ikinci faktörü 5 maddeden oluşmaktadır. Eğlenme boyutu altında toplanan bu maddelerin Cronbach Alpha değeri 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin üçüncü faktörü 5 maddeden oluşmaktadır. Etkileme boyutu altında toplanan bu maddelerin Cronbach Alpha değeri 0.71 olarak bulunmuştur. Ölçeğin dördüncü faktörü 7

maddeden oluşmaktadır. Bilgi boyutu altında toplanan bu maddelerin Cronbach Alpha değeri 0.87 olarak bulunmuştur (Uğurlu, 2014).

Bu araştırmada ise İnfomal İletişim Ölçeğinin toplam Cronbach Alpha değeri 0.933 olarak bulunmuştur. Arkadaşlık boyutu Cronbach Alpha değeri 0.809; Eğlenme boyutu Cronbach Alpha değeri 0.897; Etkileme boyutu Cronbach Alpha değeri 0.829; Bilgi boyutu Cronbach Alpha değeri ise 0.847 olarak bulunmuştur.

2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma Kocaeli ilinde bulunan 3 zincir hastanelerden çalışmaya katılmayı kabul eden 2 hastanede çalışan kişilere gönüllük esasına göre uygulanmıştır. Araştırma için yönetimden gerekli izinler alınmıştır. Kolayda örneklem yöntemiyle çalışan toplama 500 kişiye anket dağıtılmış geri dönen ve geçerli olduğu kabul edilen 295 anket araştırmaya dahil edilmiştir. Geri dönüş oranı %59 olarak hesaplanmıştır.

E. BULGULAR

Bu başlık altında araştırma hipotezleri ve araştırma soruları doğrultusunda yapılan analizlerin sonuçları yer almaktadır

Araştırma grubunun %71,5'i kadın ve %28,5'i erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %42,7'si evli iken %57,3'ü bekaardır. Araştırma grubundaki katılımcıların %40,3'ü lise, %31,5'i önlisans, %16,3'ü lisans, %2,7'si yüksek lisans ve %9,2'si ise doktora mezunudur. Araştırma grubundaki çalışanların %7,1'i 15-20 yaş aralığında, %41,4'ü 21-25 yaş aralığında, %13,9'u 26-30 yaş, %16,3'ü 31-35 yaş, %13,2'si 36-40 yaş aralığında, %4,1'i 41-45 yaş aralığında, %2,7'si 46-50 yaş aralığında ve %1,4'ü ise 51 ve üstü yaşta oldukları tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki çalışanların %68,8'i Tıbbi birimlerde, %11,5'i İdari birimlerde, %4,1'i Teknik birimlerde ve %15,6'sı ise destek hizmetleri birimlerinde çalışmaktadır. Araştırma grubunun %55,3'ünü Hemşire, ATT, Lab. Teknisyeni, FTR, Anestezi mesleklerindeki kişilerden, %9,2'sini Hekimlerden, %11,5'ini İdari birimlerde çalışan sosyal bilim mesleklerinde, %7,8'ini teknik işlerde çalışan beyaz yaka mesleklerden ve %16,3'ünü ise destek hizmetlerinde çalışan mavi yakalılardan oluşturmaktadır. Katılımcıların %87,1'i çalışan statüsünde iken %12,9'u yönetici, müdür, sorumlu ve uzman ünvanını taşımaktadır. Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının %43,6'sı 1-5 yıllık deneyime sahip iken %30'u 6-10 yıllık, %11,5'i 11-15 yıllık, %8,7'si 16-20 yıllık, %3,5'i 21-25 yıllık, %0,7'si 26-30 yıllık deneyime ve %2,1'i ise 31 yıl ve üstü deneyime sahiptir. Katılımcıların araştırma yapılan hastanede çalışma süreleri ise %76,6'sı 1-5 yıl, %11,7'si 6-10 yıl, %5,5'i 11-15 yıl, %4,1'i 16-20 yıl ve %2,1'inin ise 31 ve üstü yıl olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunda Bir Günde Kaç Kişiye Bu Aramızda Kalsın Kimse ile Paylaşma Denilme Sayısının Dağılımı

	n	%
0	161	54,50
1	86	29,21
2	28	9,49
3	10	3,38

4	6	2,04
5	2	0,69
6	2	0,69
TOPLAM	295	100

Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının bir günde paylaştığı-konuştuğu bilgi ile ilgili konuştuğu kişiye “bu aramızda kalsın kimse ile paylaşma” denilme dağılımına bakıldığında 161 kişinin (%54,5) bu sözü söylemediği görülmektedir.

Tablo 2. Araştırma Grubunda İnformel İletişim ve Yaşam Doyumu Ölçeklerinin Puan Dağılımları

		n	Ortalama	Standart sapma	En küçük değer	En büyük değer
İnformel İletişim	Arkadaşlık	280	3,58	0,73	1,38	5,00
	Eğlenme	285	3,91	0,71	1,00	5,00
	Etkileme	284	3,26	0,87	1,00	5,00
	Bilgi	281	3,72	0,69	1,86	5,00
	Toplam puan	257	3,66	0,64	1,83	4,96
Yaşam Doyumu		293	4,28	1,23	1,00	7,00

Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının İnformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puan ortalaması $3,58 \pm 0,73$ (yüksek), eğlenme boyutu puan ortalaması $3,91 \pm 0,71$ (yüksek), etkileme boyutu puan ortalaması $3,26 \pm 0,87$ (orta), bilgi boyutu puan ortalaması $3,72 \pm 0,69$ (yüksek) ve İnformel İletişim Ölçeğinin toplam puan ortalamasının ise $3,66 \pm 0,64$ (yüksek) olduğu saptanmıştır. Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının Yaşam Doyumu ölçeği puan ortalamasının ise $4,28 \pm 1,23$ (çok yüksek) olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Araştırma Grubunda İnformel İletişim Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon Testi)

		İnformel İletişim Arkadaşlık	İnformel İletişim Eğlenme	İnformel İletişim Etkileme	İnformel İletişim Bilgi	İnformel İletişim Toplam
İnformel İletişim Arkadaşlık	R		,689	,526	,754	,909
	P		,000	,000	,000	,000
	N		271	272	268	257
İnformel İletişim Eğlenme	R	,689		,529	,615	,838
	P	,000		,000	,000	,000
	N	271		275	273	257
İnformel İletişim Etkileme	R	,526	,529		,571	,746
	P	,000	,000		,000	,000
	N	272	275		276	257
İnformel İletişim Bilgi	R	,754	,615	,571		,897
	P	,000	,000	,000		,000
	N	268	273	276		257
İletişim Toplam	R	,909	,838	,746	,897	
	P	,000	,000	,000	,000	

	N	257	257	257	257
Yaşam Doyumu	R	,200	,260	,236	,125
	P	,001	,000	,000	,037
	N	278	283	284	281
					257

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının İnförmel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puanları ile eğlenme boyutu puanları arasında pozitif yönde orta kuvvette (r: 0,689; p<0,05); etkileme boyutu puanları arasında pozitif yönde orta kuvvette (r: 0,526; p<0,05); bilgi boyutu puanları arasında pozitif yönde güçlü (r: 0,754; p<0,05); İnförmel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde çok güçlü (r: 0,909; p<0,05) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının İnförmel İletişim Ölçeği eğlenme boyutu puanları ile etkileme boyutu puanları arasında pozitif yönde orta kuvvette (r: 0,529; p<0,05); bilgi boyutu puanları arasında pozitif yönde orta kuvvette (r: 0,615; p<0,05); İnförmel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde çok güçlü (r: 0,838; p<0,05) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının İnförmel İletişim Ölçeği etkileme boyutu puanları ile bilgi boyutu puanları arasında pozitif yönde orta kuvvette (r: 0,571; p<0,05); İnförmel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde güçlü (r: 0,746; p<0,05) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının İnförmel İletişim Ölçeği bilgi boyutu puanları ile İnförmel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde çok güçlü (r: 0,897; p<0,05) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının Yaşam Doyumu Ölçeği puanları ile İnförmel İletişim Ölçeği Arkadaşlık boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf (r: 0,278; p<0,05); İnförmel İletişim eğlenme boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf (r: 0,283; p<0,05); İnförmel İletişim etkileme boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf (r: 0,284; p<0,05); İnförmel İletişim bilgi boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf (r: 0,281; p<0,05); İnförmel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde zayıf (r: 0,257; p<0,05) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Yaş, Eğitim, Toplam Çalışma Süresi, Bu Hastanede Çalışma Süresi ile İnförmel İletişim Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki (Spearman Korelasyon testi)

		Yaş	Eğitim	Toplam Çalışma Süresi	Bu Hastanede Çalışma Süresi
İnförmel İletişim Arkadaşlık	r	,127	,065	-,066	-,183
	p	,034	,280	,281	,002
	n	280	280	272	276
İnförmel İletişim Eğlenme	r	-,015	,070	-,096	-,130
	p	,807	,237	,112	,029
	n	285	285	277	281
İnförmel İletişim Etkileme	r	-,032	,041	-,033	-,022
	p	,594	,496	,583	,709
	n	284	284	276	280
İnförmel İletişim	r	,082	,008	-,030	-,008

Bilgi	p	,169	,898	,626	,890
	n	281	281	275	277
İnformel İletişim	r	,066	,065	-,063	-,080
	Toplam	p	,295	,297	,322
Yaşam Doyumu	n	257	257	251	253
	r	,186	,369	,219	-,014
	p	,001	,000	,000	,814
	n	293	293	285	289

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının yaşları ile İnformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puanları arasında pozitif yönde çok zayıf ($r: 0,127$; $p<0,05$); yaşama doyumu puanları arasında pozitif yönde çok zayıf ($r: 0,186$; $p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının yaşları ile İnformel İletişim Ölçeği eğlenme boyutu puanları; etkileme boyutu puanları; bilgi boyutu puanları; İnformel İletişim toplam puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının eğitim süreleri ile yaşama doyumu puanları arasında pozitif yönde zayıf ($r: 0,369$; $p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının eğitim süreleri ile İnformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puanları, eğlenme boyutu puanları; etkileme boyutu puanları, bilgi boyutu puanları; İnformel İletişim toplam puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının toplam çalışma süreleri ile yaşama doyumu puanları arasında pozitif yönde çok zayıf ($r: 0,219$; $p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının toplam çalışma süreleri ile İnformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puanları, eğlenme boyutu puanları; etkileme boyutu puanları, bilgi boyutu puanları; İnformel İletişim toplam puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının hastanede çalışma süreleri ile İnformel İletişim Ölçeği arkadaşlık boyutu puanları arasında negatif yönde çok zayıf ($r:-0,183$; $p<0,05$) eğlenme boyutu puanları arasında negatif yönde çok zayıf ($r: -0,130$; $p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki sağlık çalışanlarının hastanede çalışma süreleri ile İnformel İletişim Ölçeği etkileme boyutu puanları; bilgi boyutu puanları, İnformel İletişim toplam puanları; Yaşam Doyumu puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Araştırma grubunda sağlık çalışanlarının bir günde paylaştığı-konuştuğu bilgi ile ilgili konuştuğu kişiye "bu aramızda kalsın kimse ile paylaşma" denilme sayısı ile İnformel İletişim Ölçeği etkileme boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf ($r: 0,249$; $p<0,05$); bilgi boyutu puanları arasında pozitif yönde çok zayıf ($r: 0,166$; $p<0,05$); İnformel İletişim toplam puanları arasında pozitif yönde çok zayıf ($r: 0,149$; $p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. İnformel İletişimin Yaşam Doyumuna Etkisi

B	β	t	R	R ²	F	p
---	---------	---	---	----------------	---	---

Bağımsız Değişken							
İnformel iletişim	0,443	,229	3,757	0,229	0,052	14,115	0,000

* Bağımlı değişken "yaşam doyumu", $p < 0,05$

İnformel iletişimin yaşam doyumuna etkisinin araştırıldığı regresyon analizinde, informal iletişimin yaşam doyumunun 0,05'lik (%5'lik) kısmını açıkladığı ve modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($R^2=0,052$; $p=0,000$). İnformel iletişimin yaşam doyumunu üzerinde 0,443 katsayı ile etkili olduğu ortaya çıkmıştır. İnformel iletişim puanındaki 1 değerlik artış yaşam doyumunu puanında 0,443'lük bir artışa neden olmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

İnformel ilişkiler organizasyonlarda iletişim amacıyla önemli yöntemlerden biridir. Her organizasyon için formal ve informal ilişkiler önemli yer tutmaktadır. İnformel iletişimin yaşam doyumunu etkilediğine dair ileri sürülen hipotez desteklenmiştir. Yapılan analiz sonucunda informal iletişimdeki 1 birimlik artışın yaşam doyumunu üzerinde ,443 birimlik artışa sebep olmaktadır.

İnformel iletişim ile yaşam doyumunu arasında ilişki olduğu görülmüştür. Gülnar ve balcı tarafından 2012 yılında 283 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada yaşam doyumunu ile iç iletişim arasında ilişki bulunmuştur. Karcioğlu vd. (2009) yaptığı çalışmada örgütsel iletişimin iş tatmini ile pozitif yönlü ilişki içerisinde olduğu belirlenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda yaşam doyumunu ortalamasını 4,28 olarak bulunmuştur. Gülnar ve Balcı tarafından 2012 yapılan çalışmada yaşam doyumunu ortalaması 3.09, Işık ve Koçak tarafından 2014 yılında yapılan çalışmada 4,43, Şimşek ve Aktaş tarafından 2014 yılında yapılan çalışmada ise 4,54 olarak bulunmuştur. Bu çalışmalar sonucunda yaşam doyumunu ortalamasının üzerinde olduğu ortaya konulmuştur.

Bireylerin yaşam standartları, iş hayatları, sosyal çevreleri, değişen teknoloji, inançları gibi birçok etken yaşam doyumunu ile ilişki içerisinde. İletişim de yaşam doyumunu etkileyen en önemli faktörlerdendir. Bireylerin iş hayatları ve sosyal hayatları birbirinden bağımsız düşünülemez. Bireyin iş hayatındaki doyumunu, mutluluğu, huzuru sosyal hayatını da olumlu şekilde etkilemektedir. Bireyin örgüt içinde diğer çalışanlarla etkileşimi, üstleriyle olan iletişimi bireyin yaşam doyumunu üzerinde doğrudan etkilidir. Olumlu iletişim kurabilen bireyler örgüt içinde kendini daha iyi hissedeceklerdir. İletişim sırasında, kendi fikirlerini paylaşabilmeleri, bireylerde değerli oldukları duygusunu yaratacaktır. Diğer yandan bireyler, örgüt kuralları, iş tanımlarıyla ilgili bilgileri çoğunlukla formal iletişim yoluyla öğrenebilmektedir. Ancak bu durum bazen bilgilerin açık bir şekilde anlaşılabilmesi nedeniyle birtakım sorunlara yol açabilmektedir. Yöneticiler ve çalışanlar informal iletişim sayesinde bu sorunlarla başa çıkabilirler. Bu nedenle yöneticilerin, çalışanları daha samimi, açık, anlaşılır bir iletişim için informal iletişim konusunda bilinçlendirmeleri gerekmektedir. Böylece çalışanlar problem çözmede, fikirlerini ifade edebilmede, kararlara katılabilmede ve stresli durumlarla baş edebilmede daha etkili olabileceklerdir. Sonuçta kendini işe yarar hisseden her çalışan tatmin edici yaşam doyumuna ulaşabilecektir.

Araştırma sonucunda; uygulayıcılara, informal iletişim yöntemini kullanarak çalışanların yaşam doyumunu artırmaları önerilebilir. Ayrıca informal iletişim kanallarını kullanarak daha hızlı bilgi akışı sağlanabilir. Araştırmacılar tarafından ise, informal iletişim değişkeninin ile iş doyumunu değişkeni arasındaki ilişki incelenebilir. İnformel iletişim ile çalışan memnuniyeti arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, M. D., & Silfiasari, S. (2020). Life satisfaction based on gender. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, 304, 212-215.
- Avşaroğlu, S., & Güleş, E. (2019). Özel gereksinimli çocuğa sahip anne babaların yaşam doyumlarının öz-anlayış ve merhamet düzeyleri açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 365- 376.
- Aydemir, M., & Bayram Arlı, N. (2020). Yaşam kalitesini açıklamada sosyal dışlanma ve yaşam tatmininin rolü. *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 447-463.
- Bektaş, M., & Erdem, R. (2015). Örgütlerde İnformel iletişim süreci: Kavramsal bir çerçeve. *AKÜ İİBF Dergisi*, 17(1), 125- 139.
- Bernardelli, L. V., Kortt M. A., & Michellon, E. (2020). Religion, health and life satisfaction: Evidence from Australia. *J Religion Health*, 59, 1287-1303.
- Deepa, R., & Mansural, A. (2020). Life satisfaction during COVID-19. *J Hum Ecol*, 71(1-3). 127-138.
- Erdoğan, M., Kırılmaz, H., & Arslanoğlu, A. (2018). Enformel iletişimin etik iklim algısı üzerine etkisi: Bir kamu hastanesi örneği. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 5(2), 109-118.
- Erkuş, A., & Günlü, E. (2009). İletişim tarzının ve sözsüz iletişim düzeyinin çalışanların iş performansına etkisi: Beş yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 7-24.
- Eşkin Bacaksız, F., & Yıldırım A. (2013). Dedikodu ve söylenti tutumu ölçeğinin geliştirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1), 36-42.
- Gülнар, B., & Balcı, Ş. (2012), The relationship between life satisfaction, interpersonal communication and media using among foreign students. *International Journal of Multidisciplinary Thought*, 2(2), 43-54.
- Harding, W. G., McConatha J. T., & Kumar V. K. (2020). The relationship between just world beliefs and life satisfaction. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 6410.
- Himmetoğlu, B., Ayduğ, D., & Bayrak, C. (2018). Eğitim örgütlerinde informal iletişim araçları olarak söylenti ve dedikodunun yönetimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 62-85.
- Işık, Ö. G., & Koçak, Ö. F. (2014). İletişim fakültesi öğrencilerinin yaşam doyumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk İletişim*, 8(3), 281-300.
- Jia, Q., Zhou, J., & Huang, M. (2020). Life satisfaction predicts perceived social justice: the lower your life satisfaction, the less just you perceive society to be. *Frontiers in Psychology*, 11, 540835. doi: 10.3389/fpsyg.2020.540835.

- Kangal, A. (2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hanehalkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 214-233.
- Karcıoğlu, F., Timuroğlu M.K., & Çınar, O. (2009). Örgütsel iletişim ve iş tatmini ilişkisi — Bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim*, 20(63), 59-76.
- Kaya, İ., Yeniaras, V., & Kaya, Ö. (2020). Dimensions of religiosity, altruism and life satisfaction. *Review of social Economy*, <https://doi.org/10.1080/00346764.2019.1711151>.
- Koçak, Ö. F. (2016). Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1956-1977.
- Kotarski, H. (2020). Determinants of quality of life and life satisfaction of urban residents. *BMC Public Health*. doi: 10.21203/rs.3.rs-28466/v1.
- Köksal, O. (2015). Yaşam doyumu seçme konular. İçinde S. Doğan (Ed.), *Beş faktör kişilik özellikleri ve yaşam doyumu*. Nobel Akademik.
- Novianti, L. E., Wungu, E., & Purba, F. D. (2020). Quality of life as a predictor of happiness and life satisfaction. *Jurnal Psikologi*, 47(2), 93-103.
- Özarallı, N., & Torun, A. (2011). Biçimsel ve biçimsel olmayan iletişim, yönetici ile kuruma duyulan güven ve üstün uzmanlık gücü arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 6(2), 101- 113.
- Rizeanu, S., & Chraif, M. (2020). The relationship between humor, life satisfaction, emotions and well-being. *Romanian Journal Of Psychological Studies*, 8(2), 57-66.
- Silfiasari S., & Ahmad, M. D. (2020). Effect of forgiveness on life satisfaction mediated by gratitude. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, 304, 238-241.
- Soba, M., Babayigit, A., & Demir, E. (2017). Yaşam doyumu ve tükenmişlik; öğretmenler üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 269- 286.
- Solmaz, B. (2004). Söylentilerin kurumsal iletişim açısından değerlendirilmesi ve bir uygulama örneği. *Selçuk İletişim Dergisi*, 3(3), 120-127.
- Şimşek, E., & Aktaş H. (2014), Örgütsel sessizlik ile kişilik ve yaşam doyumu etkileşimi: Kamu sektöründe bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 121-136.
- Tümlü, Ü. G., & Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Türk Dil Kurumu. (2018). <http://www.tdk.gov.tr/>
- Uğurlu, C. T. (2014). İformel iletişim ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 83-100.
- Van Riel, C. B. M., & Fombrun, C. J. (2007). *Essentials of corporate communication*. Routledge.
- Yenihan, B., Çakır N. N., & Alabaşoğlu B. (2018). Cinsiyet farklılığının tükenmişlik ve yaşam doyumuna etkisi: Kırklareli üniversitesinde görev yapan araştırma görevlileri üzerine bir araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 47- 56.

Yetim, Ü. (2003). The impacts of individualism/collectivism, self-esteem, and feeling of mastery on life satisfaction among the Turkish university students and academicians. *Social Indicators Research*, 61, 297–317.

Yiğit, R., Dilmaç, B., & Deniz, M. E. (2011). İş ve yaşam doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü alan araştırması. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1- 18.

